

RAZVOJNI PUT SREDNJEG ŠKOLSTVA NA HRVATSKOM JEZIKU NA LABINŠTINI

Stjepan Matečić

DJELOVANJE ŠKOLE OD 1946. DO 1976.

Budući da se ove godine navršava 40 godina od osnivanja i rada srednjih škola na tlu Labinštine, i to na hrvatskom jeziku, što predstavlja ne samo prosvjetno-kulturni nego i vrlo značajan društveno-politički događaj za ovaj kraj i širu zajednicu, nastojat ćemo da prigodnim aktivnostima obilježimo taj jubilej. To znači da ćemo na skroman, ali najprikladniji način, evocirati nastajanje i razvojni put srednjih škola Labinštine, od prvih poratnih godina do danas, od Rudarsko-industrijske škole (popularnije RIŠ-a) do suvremenog sustava usmjerenog obrazovanja.

O aktualnosti problema kvalificiranih radnika svjedoči činjenica da se odmah po oslobođenju prišlo osposobljavanju potrebne stručne radne snage za rad u rudniku i njegovim vanjskim pogonima preko organiziranih tečajeva, za što je bio formiran i zadužen Odjel za stručno obrazovanje kadrova pri IUR-u.

U prvoj školskoj godini (1946./47.) bilo je u Rudarsko-industrijsku školu u Vinežu upisano 70 učenika, ali je zbog vrlo teških uvjeta u kojima je škola radila prvu školsku godinu završilo samo 10 učenika. Taj podatak je za današnje prilike gotovo neshvatljiv, no treba istaći da je uz vrlo teške uvjete života učenika, naročito u pogledu smještaja, bilo niz okolnosti koje su utjecale na tako poraznu cifru (učenici iz raznih dijelova Istre, pa i šire, teškoće rudarskog zvanja, zdravstveno stanje, čežnja za roditeljskim domom itd.). Najveći je dio učenika bio internatski smješten i to u barakama u kojima se održavala i nastava. Uvjete u kojima su se školovale prve generacije učenika Rudarsko-industrijske škole ilustrira podatak da je nastava, kao i prehrana i smještaj, bila locirana u barakama, preuređenim od nekadašnjih magazina, konjušnica i sličnih prostorija. U prvim godinama su se učenici regrutirali prvenstveno s područja Istre, a postepeno sve više iz Dalmatinske zagore, Zagorja i Bosne. Premda je prehrana učenika (za ondašnje prilike) bila vrlo dobra, a to bi se moglo reći i za odijevanje, ipak su opći uvjeti života i rada bili toliko loši da je velik dio učenika "zaradio" plućne i druge bolesti. Učenici su prve dvije godine obavljali praktični dio nastave, koja se prve dvije godine školovanja održavala u vanjskim pogonima rudnika (lamparna, dvorište jame Labin, slična radilišta u Raši, Krapan, zatim u Štalijama i Bršici), a treću godinu na posebnom radilištu u starom rudniku, odnosno u jami Labin, pod posebnim nadzorom iskusnih rudarskih nadzornika, odnosno instruktora. Uz školovanje budućih jamskih kopača postepeno je počelo i obrazovanje metalaca (uz praktičan rad u vanjskim

pogonima rudnika) raznih zanimanja, kao i električara - pod nadzorom iskusnih stručnih predradnika odgovarajućih struka. Možemo spomenuti da je u Rudarsko-industrijsku školu bilo upisano i nekoliko djevojaka koje su izučavale razna zanimanja metalske struke. Dio njih bio je također domski smješten.

Nastava se sastojala od teoretskog i praktičnog dijela (isprva 4+4), a izvodili su je pretežno honorarni nastavnici (razni stručnjaci zaposleni pri rudniku i njegovim pogonima). Uz nastavnički kadar u odgojno-obrazovnom procesu sudjelovali su i odgajatelji, kao i instruktori praktične obuke.

Zbog diskriminatorne politike talijanskih fašističkih vlastodržaca domaćem stanovništvu gotovo je bilo onemogućeno da se na materinskom jeziku obrazuje na srednjem, a kamoli na višem i visokom stupnju. Nije zato slučajno da je zbog otvorene denacionalizacije stanje kadrova u Istri iza oslobođenja bilo vrlo nepovoljno. Neznatni broj talijanskih stručnjaka bio je sposoban i spreman pomoći našim naporima u osposobljavanju rudnika i njegovih pogona za normalnu proizvodnju ugljena, kao i za normalno poslovanje pratećih pogona (za saobraćaj, zanatske djelatnosti itd.), a da i ne govorimo o deficitarnosti kadra za trgovinu i snabdijevanje, ugostiteljstvo, javne službe, uslužne djelatnosti i slično. Posebno teško stanje bilo je u pogledu pomanjkanja nastavnog i odgajateljskog kadra za potrebe organizacije odgojno-obrazovnog rada u osnovnim i srednjim školama na hrvatskome jeziku. Kao što se akutni problem nestašice visokokvalificiranih stručnjaka za potrebe rudnika i pratećih djelatnosti isprva rješavao "uvozom" rudarskih i strojarskih inženjera, prvenstveno iz Slovenije, tako se nekoliko godina iza oslobođenja zemlje potrebno nastavno osoblje upućivalo na Labinštinu dekretski, od tadašnjeg Ministarstva prosvjete i kulture Narodne Republike Hrvatske i Generalne direkcije za industriju i rudarstvo. Već prvih poslijeratnih godina u Labin su počeli pristizati pojedini nastavnici iz unutrašnjosti zemlje (rodom iz Istre) za potrebe osnovnih škola (koje su ubrzo prerasle u osmoljetku) i Rudarsko-industrijske škole, što je olakšalo proces obrazovanja i odgoja mladih generacija na materinskom jeziku.

Pored svih, gotovo nesavladivih poteškoća, Rudarsko-industrijska škola je postepeno kadrovski i materijalno jačala, obogaćujući svoje sadržaje programima za obrazovanje onih zvanja i zanimanja koja su na Labinštini (uz kadrove za rudarstvo i strojarstvo) bila deficitarna (prehrambena proizvodnja, ugostiteljstvo, trgovina, razni zanati i slično).

Tako se iz Rudarsko-industrijske škole u Vinežu rađala i rodila (šk. god. 1947./48.) Škola učenika u privredi mješovitih struka, zvanja i zanimanja. Učenicima Škole učenika u privredi obavljali su praktični dio nastave u vanjskim pogonima rudnika Istarskih ugljenokopa "Raša" i u odgovarajućim zanatskim i drugim radionicama društvenog i privatnog sektora. Škola učenika u privredi preoblikovala se 1960. godine u Školu s praktičnom nastavom metalaca i rudara - jamskih kopača. Od školske godine 1969./70., po odluci stručnih organa IUR-a, prestao je s radom rudarski odjel škole s praktičnom nastavom.

Evocirajući danas 40. obljetnicu rođenja i prve godine rada i razvitka srednjeg školstva u Labinu, odnosno u početku u Vinežu, prirodno se postavlja pitanje kako su se mogli postići tako značajni rezultati na planu obrazovanja i odgoja mladih stručnih kadrova (jamskih kopača, bravara, tokara, mehaničara, kovača, električara, trgovačkih pomoćnika, zidara, mesara, tesara, dimnjačara i ličilaca, pa sve do tehničara: rudarskih, strojarskih i elektro u, za današnje prilike i uvjete školovanja, tako teškim kadrovskim, prostorno-materijalnim i higijensko-zdravstvenim uvjetima. Uspješni rezultati objektivno su vezani prvenstveno uz nesebičan rad, požrtvovnost i entuzijazam nastavnika, odgajateljskoga, administrativnog i pomoćnog osoblja, ali i uz požrtvovni rad tadašnjih honorarnih nastavnika teoretske i praktične nastave. Kod toga treba istaći izdašnu pomoć privrede (posebno rudnika) i općine Labin.

Vrijeme od 1946. godine predstavlja "dječje doba" u mukotrpnom procesu stvaranja labinskih srednjih škola, u kojem je stvorena vrlo solidna osnova na kojoj se postepeno temelje ogromni rezultati koje su labinske srednje škole u svojoj daljnjoj evoluciji postigle i postale u pravom smislu riječi "tvornica kadrova". Od RIŠ-a do suvremeno opremljenog i organiziranoga Srednjoškolskog centra "Mate Blažina", od primitivnog smještaja i organizacije rada u barakama u Vinežu do preadaptirane za funkcionalni odgojno-obrazovni rad sadašnje školske zgrade, obogaćene sportskom dvoranom, od pomanjkanja stručnih nastavnika kadrova, kao i nastavnih sredstava i pomagala, do svestrane kadrovske ekipiranosti i obogaćivanja suvremenim nastavnim sredstvima i tehnologijom - proteklo je punih četrdeset godina, stvorena je bogata tradicija srednjeg školstva Labinštine, a "proizvedeni" kadrovi predano rade u rudniku, tvornicama, školama, kulturnim ustanovama, zdravstvenim ustanovama, javnim službama i organima vlasti, trgovini i ugostiteljstvu, turizmu itd., na radnim mjestima na Labinštini i Istri, kao i široj regiji i cijeloj društvenoj zajednici. Bio bi red da se u znak zahvalnosti prisjetimo onih nastavnika, odgajatelja, službenika i drugih radnika koji su svojim predanim radom, zalaganjem i postignutim rezultatima ugradili dio sebe u temelje labinskih srednjih škola, kao osnovicu današnjega Srednjoškolskog centra "Mate Blažina", a prije svega pokojne gospođe Marije Baznik, rođene Krištofić, pokojnih Slavka Brozovića i Josipa Želea, gospođe Marije Klapčić, rođene Ravnić, Marija Milevoja i još mnogo drugih djelatnika.

Nešto veći dio prostora posvećen je Rudarsko-industrijskoj školi u Vinežu i pratećim problemima razvitka I. faze labinskih srednjih škola, a uz iznijeto treba zabilježiti i osnivanje i rad Radničko-rudarskog tehnikuma u Labinu (s rudarskim, strojarskim i elektro odsjekom) 1948. godine i njegovo trajanje do 1954. Radničko-rudarski tehnikum bio je srednja škola saveznog značaja, budući da je stvarala odgovarajuće srednje stručne kadrove za područje cijele Jugoslavije. Zapravo je Radničko-rudarski tehnikum nastao iz Nadzorničke škole (Varaždin), u koju su od 1946. godine upućivani iz ovih krajeva i iz

drugih dijelova zemlje najiskusniji perspektivni mladi radnici, rudari, strojari i električari. Gotovo svi polaznici Radničko-rudarskog tehnikuma bili su domski smješteni (kod pojedinih porodica u Labinu ili u sadašnjoj školskoj zgradi Centra i okolnim kućama). Starosna dob polaznika Tehnikuma bila je od 25 do 30 godina. Iz konteksta je vidljivo da su se u njemu prve dvije godine ubrzano obrazovali najbolji radnici koji su u zvanju nadzornika uključeni u sustavu obrazovanja za tehničare. Ta generacija uspješno je na kraju šk. g. 1949./50. položila završni ispit i stekla pravo upisa na odgovarajuće fakultete (rudarski, strojarski, elektrotehnički i geološki). To je bio značajan korak naprijed u osiguravanju visokokvalificiranih stručnjaka za potrebe ovdašnjeg rudnika i vanjskih pogona. Od šk. god. 1950./51. u Tehnikum pristižu svršeni učenici Rudarsko-industrijske škole, koja te godine potpuno seli iz Vineža u Labin i tako stiječe mnogo povoljnije uvjete za razvoj.

U šk. god. 1949./50. u Tehnikum su bila upisana 54 učenika i svi su uspješno položili završni ispit.

Stvarajući materijal za ovaj značajan jubilej, listali smo po zapisima iz toga vremena i iz njih je vidljivo kako se osposobljavala zgrada sadašnjeg Centra za što normalniju organizaciju odgojno-obrazovnog rada. Zgrada je 1948. godine zatečena u vrlo bijednom stanju. Talijani su započeli njezinu izgradnju 1940. planirajući da u njoj bude smještena bolnica. Početkom rata obustavljeno je njezino osposobljavanje za predviđenu namjenu, odnosno nije uređena fasada i nisu izvedeni osnovni obrtnički radovi. Iza oslobođenja nedovršena zgrada poslužila je isprva za logor, odnosno smještaj ratnih zarobljenika, a od početka 1949. godine za smještaj i nastavu učenika Radničko-rudarskog tehnikuma, razumljivo, uz nabavku svega onoga što je potrebno za kakav-takav smještaj polaznika i održavanje teoretske nastave. U zgradu se ulazilo koso položenim "tavalonom", improvizirano je električno osvjetljenje potrebnih prostorija, a prostorije za održavanje nastave i spavaonice za učenike snabdjevene su emajliranim pećima za zagrijavanje krutim gorivom (ugljen, drvo). Postepeno se zgrada krajem 1949. i u 1950. godine osposobljava za svoju sadašnju namjenu, za održavanje nastave. Zahvaljujući velikom razumijevanju uprave radnoga kolektiva Istarskih ugljenokopa "Raša" (uključujući i njegove vanjske pogone), čiji su "pogoni" bile i Rudarsko-industrijska škola, Škola učenika u privredi i Radničko-rudarski tehnikum, izvršeno je uvođenje centralnog grijanja, parketiranje prostorija, kompletno uređenje drvenarije i ličenje prostorija, uvedena je električna rasvjeta, nabavljena su osnovna nastavna sredstva i pomagala itd. Uz znatnu financijsku pomoć rudnika (koji je uz to stipendirao sve učenike RIŠ-a i učenike Tehnikuma svog područja) velika zasluga za relativno brzo osposobljavanje školske zgrade za obavljanje njezine prave funkcije i za stvaranje neophodno potrebnih nastavnih sredstava i pomagala pripada i učenicima Tehnikuma, koji su svojim osobnim radom i zalaganjem, uz svestranu pomoć stalnog i honorarnog nastavnog osoblja, predano izrađivali predmete za

što zorniju nastavu stručnih predmeta. To se jednako odnosi na buduće rudarske, strojarske i elektro stručnjake. Bilo je to vrijeme kada su privreda i škola (učenici i nastavnici) zajedničkim naporima najaktivnije stvaralački doprinosili uređenju unutrašnjeg i vanjskog školskog prostora. Učenik je tada bez posebnih teorija bio subjekt u odgojno-obrazovnom procesu. Uza sve to, bila je vrlo intenzivna društveno-politička i kulturno-prosvjetna aktivnost i angažiranost učenika i nastavnog osoblja na svim društveno-političkim zbivanjima u općini Labin i izvan nje (sudjelovanje u dobrovoljnim radnim akcijama, u predizbornim i izbornim manifestacijama, prigodnim proslavama itd.), a u tom istom razdoblju (1949.-1954.) rođeni su krosevi i marševi, koji su, u suradnji s osnovnim školama, postali tradicija. Ističemo da su bili organizirani u dogovoru s ovdašnjim društveno-političkim organizacijama i da su ih odlično prihvatili stanovnici mjesta, sela i zaseoka Labinštine, te da su u njima sudjelovali svi nastavnici, učenici, administrativno i pomoćno osoblje.

Za sve one koji nisu mogli pješaćiti, bio je organiziran prijevoz "kovaricom", odnosno lokalnim autobusom. Marširalo se tragovima naših antifašističkih boraca pa je zbog toga u svakom maršu bilo nekoliko istaknutih boraca Labinštine. Na svim odredištima narod je sudionike dočekivao kao nekada borce i častio ih na livadama (a i u kućama) domaćim jelima, pa i vinom. Gostoljubivost stanovništva bila je zaista na visini. Prokrstarilo se stazama od Pićna do Koromačna, od Vineža, Štrmca, Nedešćine, Golji i Martinskog do Prnjana. Bili su to pravi satovi povijesti.

Kako je raslo brojno stanje nastavnika, odgajatelja i učenika, tako se stvarala solidna osnova za osmišljen kulturni, sportski i zabavni život koji se očitovao u formiranju i radu dramskih, literarnih, recitatorskih, sportskih i glazbenih grupa, čiji su članovi i akteri bili učenici Tehnikuma, Rudarsko-industrijske škole i Škole učenika u privredi. Tako je stanovništvo Labinštine (posebno Labin, Raša, Koromačno, Podpićan, Nedešćina i Barban) u kinodvoranama, tvorničkim halama ili upravnim prostorijama rudnika, pljeskalo našim patuljčićima, slugi Jerneju, Snjeguljici, Davidu Štrpcu i drugim simpatičnim likovima u koje su bili prerašavani naši učenici pod vještim vodstvom Petre Matečić, koja je morala, silom prilika, stvarati odgovarajuće kulise, prvenstveno od otpisanih geografskih karata. Naš "Sluga Jernej", kao i tamburaški zbor, čak je vrlo uspješno gostovao u kazalištu u Puli.

Postala je normalna pojava da svi učenici, nastavno, odgojno i ostalo osoblje organiziraju i sudjeluju u izradi i nošenju Štafete mladosti, u obilježavanju godišnjice značajnih događaja, ličnosti itd. Tako su se sve više afirmirale naše dramsko-recitatorske grupe i naši tamburaši, po čemu je tadašnji Tehnikum s Rudarsko-industrijskom školom i Školom učenika u privredi postao nosilac društveno-političkog, kulturno-zabavnog, a pomalo i sportskog života Labinštine. Relativno brzom afirmaciji ondašnjih srednjih škola znatno je pripomogla i partijska, kao i omladinska organizacija. Ostvarivanju zadataka

prilazilo se organizirano, jedinstveno i disciplinirano, bilo da se radilo o dobrovoljnim radnim akcijama u rudarskim jamama, bilo o uređivanju Labina, Raše i Rapca, bilo o sudjelovanju u aktualnim manifestacijama, ili o otklanjanju posljedica elementarnih nepogoda. Sretna okolnost je bila što je jedan veliki dio učenika, domski smješten, jačao uz nastavnički i odgajateljski kadar i što su se od 1950./51. godine znatno popravljali uvjeti života i rada učenika. U poboljšanim uvjetima, s brojčano jačim odgajateljskim kadrom, mnogo se lakše radilo i mobiliziralo mlade ljude za ostvarivanje planiranih zadataka. Po završetku šk. g. 1953./54. prestaje s radom Radničko-rudarski tehnikum koji je svojim relativno kratkim egzistiranjem vrlo uspješno obavio svoju odgojno-obrazovnu i društveno-političku ulogu, a dalje su se, u sve boljim uvjetima, razvijale Rudarsko-industrijska škola i Škola učenika u privredi.

Paralelno s osnivanjem i jačanjem mreže srednjih stručnih škola, u Labinu se osjećala sve veća potreba i za osnivanjem općeobrazovne škole tipa gimnazije, budući da je omladina Labinštine polazila gimnaziju u Pazinu, Puli, Rijeci, Rovinju, što je bilo povezano s velikim materijalnim troškovima. Zbog toga je školovanje mladih siromašnih ljudi u školama drugog stupnja bilo gotovo nemoguće.

Gimnazija je proradila početkom šk. g. 1954./55. (1. 09. 1954.). Osnivanje i početak njezinoga rada bio je značajni kulturni i politički događaj za cijelu Labinštinu, pa i šire, te ispunjenje dugogodišnjih težnji radnih ljudi ovoga kraja.

Proradila je u dosta teškim uvjetima, što se posebno odnosi na deficitarnost kvalificiranoga nastavničkog kadra. Ovdje moramo istaći da je Gimnazija koristila dio školske zgrade u kojoj se održavala teoretska nastava stručnih škola.

U vrijeme početka rada Gimnazije pri stručnim školama bilo je zaposleno (uz direktora): 15 stalnih nastavnika za općeobrazovne i stručne predmete, 5 nastavnika praktične nastave (za jamski i vanjski rad), 5 odgajatelja, 2 službenice, 1 ekonom, 1 domar, 1 noćni stražar, 2 kuhara, 2 konobarice, 1 podvornik i 19 radnika u kuhinji i restoranu, praonici i na održavanju čistoće škole, školskog restorana i domskih prostorija. Prestankom rada Radničko-rudarskog tehnikuma počelo je osipavanje nastavničkog kadra (najviše iz redova inženjera), ali se nakon formiranja Gimnazije stanje počelo poboljšavati. Sretna je okolnost bila (sve do šk. g. 1956./57.) jedinstvena uprava za Gimnaziju, stručne škole i učenički dom, budući da se na taj način lakše mogao kombinirati rad nastavničkog i ostalog kadra u raznim školama, zajednički su se koristila postojeća nastavna sredstva i pomagala, organizirale su se jedinstvene priredbe i manifestacije i slično. Kada je Gimnazija, proradila, njezino Nastavničko vijeće sastojalo se od 4 stalna profesora (i potrebnog broja honorarnih nastavnika, koji su radili u stručnim i osnovnim školama), a uz nastavno osoblje bile su u Gimnaziji u svojstvu stalno zaposlenih, i dvije podvornice i tajnica škole kao

honorarni službenik. Već u prvoj šk. g. 1954./55. u Gimnaziju je bilo upisano 50 učenika (od toga 33 djevojke) - razvrstanih u dva razredna odjeljenja. Od te prve generacije, na kraju šk. g. 1957./58., uspješno su položili maturu (završni ispit) 31 redovni i 5 vanrednih učenika.

Do 1956. godine jedinstvena je bila uprava labinskih srednjih škola i Učeničkog doma, a tada dolazi do kadrovskoga, prostornog i materijalnog odvajanja. Određeno vrijeme koegzistirala je Gimnazija, Rudarsko-industrijska škola, Škola učenika u privredi i Učenički dom. Gimnazija se još nije pravo uhodala, a već je morala od 1956. godine povesti (kao samostalna radna organizacija) tešku borbu za nastavnički kadar i životni prostor, o čemu je već nešto rečeno. U to vrijeme počinje djelovati Školski odbor, kao organ društvenog samoupravljanja, čime se proširuje i jača osnovica za brže i bezbolnije rješavanje tekućih problema. Školski odbor bio je vrlo agilna i, uz ostalo, angažirao se u nabavi potrebnih sredstava za izgradnju školske zgrade za potrebe gimnazije (lokacija je bila predviđena na prostornom kompleksu na kojem je izgrađen Dom zdravlja). Poznati arhitekt, inženjer Bregavec, napravio je projekt po kojem bi nastava u Gimnaziji bila organizirana na najsuvremenijim stručno-pedagoškim principima. Bilo je izgleda da se tijekom 1963./64. priđe izgradnji objekta, no besparica koja je pritisla tih godina općinu Labin onemogućila je realizaciju ideje, a u arhivi Skupštine općine Labin pohranjen je navedeni elaborat kao neostvarena želja kolektiva Gimnazije i dokument vremena. Bilo kako bilo, Labin je krajem lipnja 1958. godine priredio pravo malo slavlje povodom "proizvedenih" prvih 36 maturanata labinske gimnazije, od kojih je 23 kasnije završilo fakultet ili neku visoku ili višu školu, a ostali su se odmah po završetku gimnazijskog školovanja izravno zaposlili u ovdašnjim ustanovama (socijalno osiguranje, banka, općina, turizam i slično). Prva generacija naše gimnazije zajedno je s nastavnicima "odbolovala" najteže razdoblje stvaranja i razvijanja škole i ima velikih zasluga za njenu afirmaciju u društvu. Od svoga osnivanja ova škola je nastojala opravdati svoju društveno-političku usmjerenost, vezanu uz našu stvarnost i uz revolucionarni lik narodnog heroja Mate Blažine, čije je ime utkano i u njen naziv. Povodom obilježavanja desetogodišnjice osnivanja i djelovanja Gimnazije (1954.-1964.) izdana je prigodna brošura, upriličena svečana proslava (na općinskoj razini) i tom prilikom utvrđena je ne samo puna društvena opravdanost osnivanja labinske gimnazije nego je izraženo i visoko mišljenje o kadrovima koji u njoj rade i o učenicima koji iz nje odlaze u život. U tom vremenskom rasponu od 4 godine brojčano je jačao nastavnički kadar koji na kraju ima 12 članova. Nastavila se tradicija iz prve faze razvitka labinskih srednjih škola po kojoj su se zajedničkim naporima nastavnika i učenika stvarala neophodno potrebna nastavna sredstva i pomagala, a strpljivim radom i upornošću izgradila se relativno solidna materijalna osnova za realizaciju osnovnih ciljeva i zadataka suvremene gimnazije. To se prvenstveno odnosi na kompletiranje kabineta za kemiju, zbirke za fiziku i biologiju, audiovizualnih sredstava, biblioteke i sredstava za

fizički odgoj. U ostvarivanju toga plana Gimnazija je imala priličnu materijalnu pomoć Skupštine općine Labin, nekih privrednih organizacija, Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu i (do 1956.) stručnih škola. Gimnazija se u prostornom sklopu današnje zgrade Centra preselila u posebno krilo (1956.) i izdvojila u samostalnu radnu organizaciju (s posebnim Nastavničkim vijećem i ostalim potrebnim radnicima).

Od prve godine svoga djelovanja Gimnazija je nastavila i obogaćivala već stvorenu tradiciju stručnih škola na planu društveno-političkog i kulturno-prosvjetnoga vannastavnog djelovanja na Labinštini, Istri i široj regiji, dapače, to se proširivalo i na područje sporta čemu su udareni i temelji već u okviru rada prve faze razvitka srednjih škola, zahvaljujući entuzijazmu pojedinih honorarnih nastavnika i odgajatelja. Uz nogomet, koji je već poodavno stekao svoju tradiciju i afirmaciju, planski su se počeli razvijati i takozvani "mali sportovi", kao na primjer: rukomet, košarka, odbojka i stolni tenis. To se naročito intenziviralo osnivanjem i djelovanjem Gimnazije, a kasnije Srednjoškolskog centra.

Nastavničko vijeće Gimnazije planski se ekipiralo, nadolazili su stručni kadrovi ponikli na Labinštini i iz unutrašnjosti, a od šk. god. 1963./64. pristižu profesori iz redova prve i sljedećih generacija maturanata labinske gimnazije. Kao što su se u stručnim školama obrazovali radnici raznih struka i zanimanja za potrebe ovdašnjeg rudnika i ostalih radnih organizacija, tako se nastojalo da se naša gimnazija stalno prilagođava suvremenim organizacijskim, pedagoškim i didaktičkim principima. Od prvotne gimnazije klasičnog tipa postepeno se obrazovanje obavljalo preko matematičko-prirodoslovnog, društveno-jezičnog, pedagoškog i općeg smjera. Da bi nastavno osoblje što uspješnije moglo aktivno sudjelovati u sve složenijim zadacima osuvremenjivanja odgojno-obrazovnog rada i u sprovođenju reforme, planski se forsirao rad nastavnika na stručnom, pedagoškom i idejnom usavršavanju; od individualnog pristupa do sudjelovanja na odgovarajućim seminarima i tečajevima koje je organizirala regionalna i republička prosvjetno-pedagoška služba.

Nekoliko godina vršile su se pripreme za reorganizaciju sustava obrazovanja na II. školskom stupnju i njegovog usklađivanja s potrebama privrede i javnih službi. Među prvima u Hrvatskoj, u općini Labin je nakon višemjesečnih priprema osnovan Srednjoškolski centar "Mate Blažina", svojevrsna integracija srednjih škola Labina koja je predstavljala mnogostruku društvenu korist: u pedagoškome, nastavnome, didaktičkome, edukativnom i ekonomskom pogledu. Ubrzanje formiranja Srednjoškolskog centra u Labinu uvjetovali su dobrim dijelom poremećeni međuljudski odnosi u dotadašnjoj odgojno-obrazovnoj ustanovi, Rudarskom školskom centru. Loši međusobni odnosi osoblja Rudarskog školskog centra vrlo negativno su se odražavali i na odgoj i obrazovanje mladih generacija, što je utvrđeno na temelju saznanja i izvještaja posebno formirane komisije (u čijem su sastavu bili predstavnici labinskih

društveno-političkih organizacija i direktor Gimnazije). Nakon dvomjesečnih konzultacija s predstavnicima Zavoda za škole II. stupnja pri Sekretarijatu za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu, dano je načelno odobrenje navedenog sekretarijata da se može prići formiranju Centra, što je Skupština općine i učinila 22. lipnja 1966. Započeo je likvidacijski postupak dotadašnjega Rudarskoga školskog centra i "prinudna uprava" Srednjoškolskog centra (u formiranju) pravovremeno je raspisala natječaj za prijem nastavnog i ostalog osoblja u novofomirani Srednjoškolski centar, u čiji je sastav ušla Gimnazija s dotadašnjim Nastavničkim vijećem i ostalim djelatnicima u njoj zaposlenima, kao i dio Rudarskog školskog centra (Tehnička škola rudarsko-strojarskog smjera i Škola s praktičnom nastavom metalaca).

Srednjoškolski centar počeo je s radom 1. rujna 1966., a istovremeno je egzistirao i Rudarski školski centar kao samostalna radna organizacija koja se bavila isključivo školovanjem rudarskih kvalificiranih radnika, jamskih kopača i tehničara. Rudarski školski centar je na kraju šk. g. 1967./68. rasformiran, a preostala tri odjeljenja (Škola s praktičnom nastavom - rudari i Tehnička škola - rudari) ušla su u sastav Srednjoškolskog centra.

Osnivanje Srednjoškolskog centra u Labinu označilo je novu, vrlo plodnu fazu u razvitku labinskoga srednjeg školstva, a uz ostale važne karakteristike, vezane uz njegov dvadesetgodišnji vrlo plodonosan rad, ističemo ne samo jaku ekspanziju porasta broja učenika nego i fleksibilnost sustava odgoja i obrazovanja u školama Centra i njegovoga stalnog prilagođavanja potrebama privrede i društva.

Opći rezultati djelovanja srednjih škola u Labinu u prvih dvadeset godina njihova postojanja, kao i stanje u pogledu nastavnčkog i drugog osoblja i materijalne osnove, bili su čvrst temelj za još uspješniji rad novoformiranoga Srednjoškolskog centra (koji se od 1967./68. naziva po narodnom heroju - Srednjoškolski centar "Mate Blažina"). Centar je startao 1. rujna 1966. u sljedećem sastavu:

- Škola s praktičnom obukom (metalci) - 271 učenik (27 učenica), 9 razrednih odjeljenja (po 3 u svakom razredu)
- Gimnazija - 329 učenika, 11 razrednih odjeljenja (2 u prvom, po 3 u drugom, trećem i četvrtom razredu). Radila su tri usmjerenja, i to: matematičko-prirodoslovni, društveno-jezični i pedagoški, koji je na kraju te školske godine "ugasnuo". Prvi razredi gimnazije započeli su nastavu po jedinstvenom općem programu.
- Tehnička škola rudaro-strojara - 3 razredna odjeljenja (nije upisan I. razred, po 1 odjeljenje u drugom, trećem i četvrtom razredu), svega 77 učenika.

Prvih je šest mjeseci Srednjoškolski centar radio bez samoupravnih organa čiju je funkciju prema kolektivu i društvu obavljao v. d. direktora Stjepan Matečić, profesor, do tada direktor Gimnazije.

Nastavničko vijeće brojilo je 31 člana, a uz njih realizaciju radnih zadataka obavljale su tri službenice i šest radnica (pomoćno osoblje). Na temelju tadašnjih propisa o likvidacijskom postupku kompletno osoblje za Školu s praktičnom obukom i Tehničku školu primljeno je u radni odnos posebnim natječajem, dok je nastavno i ostalo osoblje Gimnazije (koja nije bila obuhvaćena likvidacijskim postupkom) automatski produžilo radni odnos (bez posebnog natječaja). U sklopu Centra u tom razdoblju vršene su sve potrebne pripreme za izbore smoupravnih organa. Budući da su izrađeni potrebni normativni akti, prišlo se u siječnju 1967. godine izborima samoupravnih organa i direktora Centra (Savjet i Upravni odbor). Nakon realizacije svih potrebnih zakonskih obveza Okružni privredni sud u Rijeci dao je početkom veljače 1967. godine Srednjoškolskom centru "Mate Blažina" u Labinu "zeleno svjetlo" za nesmetano poslovanje. Razdoblje likvidacijskog postupka i formiranja Centra tako je postalo prošlost. To je otvorilo put punom procvatu srednjih škola Labinštine, objedinjenih u jedinstvenu odgojno-obrazovnu organizaciju. Na temelju natječaja, za direktora Centra izabran je profesor Stjepan Matečić, dotadašnji v. d. direktora.

Centar je od prve godine svoga djelovanja postao središte pažnje regionalnih, republičkih i saveznih prosvjetno-pedagoških službi, čije su delegacije bile često gosti naše radne organizacije kako bi se na licu mjesta uvjerile kako je sprovedena u život i kako se razvija ideja o specifičnoj integraciji heterogenih škola (ili kako reče na jednom savjetovanju u Labinu predstavnik riječkih gimnazija - kako se u našem Centru usklađuju interesi i odnosi "rudarčića" i gimnazijalaca). Uz velike napore Nastavničkog vijeća, samoupravnih organa i društveno-političkih organizacija općine Labin i Centra ne samo da su se uspješno savladavale poteškoće (kadrovske, prostorne i materijalno-financijske) nego su se postizavali sve bolji rezultati na odgojno-obrazovnom planu, kao i u pogledu jačanja materijalne baze.

Najracionalnije je korišten kadrovski, prostorni, materijalni i financijski potencijal Centra. Nastavnički kolektiv je stjecao potrebna radna iskustva, poboljšavali su se uvjeti za stalno obogaćivanje i osuvremenjivanje teoretske i praktične nastave (vršene su potrebne adaptacije postojećega školskog prostora za kvalitetniju teoretsku i praktičnu nastavu i vršene su nabavke audiovizualnih i drugih nastavnih sredstava i pomagala, kao i suvremenijih strojeva za školsku radionicu, planski se do tada skromna knjižnica transformirala u funkcionalnu biblioteku, dio klasičnih učionica postepeno se osposobljavao za kabinete i praktikume čime je započeo proces koji se kontinuirano nastavlja, a čija realizacija zavisi o financijskim mogućnostima izvora). Već su se za relativno kratko vrijeme manifestirale mnoge prednosti fuzioniranja nekadašnjih rascjepkanih srednjih škola u jedinstvenu odgojno-obrazovnu ustanovu - Srednjoškolski centar.

Stalnim prilagođavanjem razvojne politike privrednim i drugim tokovima u općini Labin i društvu općenito, Centar je pronalazio takve organizacijske i programske oblike školovanja mladih kadrova kakve je diktirala situacija. Kod toga je značajnu funkciju imalo Nastavničko vijeće Centra, Pedagoški savjet i Savjet Centra. Ostvarivanje takve politike zapaža se već šk. g. 1967./68. kada je organizirana nastava, uz postojeće, i u novoformiranim školama: u Školi za visokokvalificirane radnike strojarskog smjera i Tehničkoj školi strojara (osnivač je bila Skupština općine Labin), a istovremeno je nastavljeno odumiranje Tehničke škole rudaro-strojarskog usmjerenja, dok su programi Gimnazije svedeni na matematičko-prirodoslovni i društveno-jezični smjer. U Školi učenika s praktičnom obukom metalaca obogaćivao se proces stručnog obrazovanja mladih tokara, alatničara, glodača, varilaca i mehaničara, i to u školskoj radionici (smještenoj u prizemnim prostorijama - pod rukovodstvom iskusnih instruktora praktične nastave), kao i automehaničara i autolakirera koji su se praktično obučavali u odgovarajućim radionicama "Istratransa". Navedena godina predstavlja početak kraja školovanja djevojaka za zvanja metalske struke (njihova potpuna nezainteresiranost). S druge strane sve više se izražava feminiziranje Gimnazije.

Programska usmjerenost Centra i njegova težnja da odgaja i obrazuje mlade kadrove za neposredno uključivanje u proces rada, a ne za zavod za zapošljavanje, kao i brzo reagiranje na sve strukturalne promjene privrede u Labinu (i šire), povećavala je zainteresiranost svršenih učenika osnovnih škola za njihov upis u prve razrede odgovarajućih škola pri Centru. To se posebno očitovalo od šk. g. 1970./71. pa nadalje, budući da se te godine u Hrvatskoj prišlo novom obliku obrazovanja na II. školskom stupnju preko dvogodišnje opće srednje škole (I. faza). To je značilo početak stupnjevitoga srednjoškolskog obrazovanja na principu školovanja mladih (njihove zainteresiranosti, sposobnosti i društvenih potreba) kroz odgovarajuća usmjerenja programski izražena na završnom stupnju (u III., odnosno u III. i IV. razredu). Budući da se kolektiv Centra odmah spremno uključio u novi sustav školovanja na razini srednjeg obrazovanja stručnih kadrova, uz nagli porast zainteresiranosti svršenih osnovaca, raslo je i brojno stanje učenika pri općoj srednjoj školi i u školama završnog stupnja, posebno od 1973./74. školske godine. Dok je šk. g. 1969./70. bilo u sve škole Centra upisano 619 učenika, odnosno 23 razredna odjeljenja (21 omladinsko i 2 za odrasle), već se šk. g. 1973./74. broj upisanih učenika penje na 877, raspoređenih u 27 razrednih odjeljenja (od čega 2 odjeljenja za odrasle - 26 polaznika). Te je godine u I. i II. razred opće srednje škole (pripremni stupanj) bilo upisano 452 učenika, a u III. i IV. razred (završni stupanj) 379 učenika, čemu treba dodati 46 polaznika večernje tehničke škole, da bi već 1975./76. bilo upisano u opću srednju školu 528, a u ostale škole 517 učenika, razvrstanih u 17 odjeljenja, i to: Škola za kvalificirane radnike (metalci, električari, konfekcionari) 125, Gimnazija (opći smjer) 302, Tehnička škola (strojari) 58 i Ekonomska škola 32 učenika, dakle, svega 1.045 učenika i 99

polaznika u večernjoj tehničkoj školi (strojari), kao i u Školi za kvalificirane radnike - strojari. Iz navedenih je podataka vidljivo da se uvođenjem opće srednje škole Škola s praktičnom obukom transformirala u Školu za kvalificirane radnike (oblik završnog stupnja srednjeg obrazovanja) s odgovarajućim programima, odnosno smjerovima. Zahvaljujući fleksibilnosti kolektiva Centra u pogledu stvaranja najprikladnijih oblika obrazovanja za zadovoljavanje potreba privrede i društva, prema kadrovskim potrebama formirala su se (proces je u tijeku) postepeno sljedeća usmjerenja: gimnazijsko, ekonomsko, metalsko, strojarsko, elektro, konfekcijsko i kemijsko. Normalno je da se takvi rezultati ne bi mogli postići da se nije sprovodila i odgovarajuća kadrovska, kao i prateća financijsko-materijalna politika.

(Povodom obilježavanja 40. obljetnice Škole, 1986. god.)